

Hekkefunn av dvergterne *Sterna albifrons* i Norge

ÅGE STEN FREDRIKSEN & PER-ARNE JOHANSEN

Fredriksen, Å.S. & Johansen, P.-A. 1998. Hekkefunn av dvergterne *Sterna albifrons* i Norge. *Natur i Østfold* 18(1): 7-10.

Dvergterne hekket for første gang i Norge i 1992. Funnet ble gjort i sjøfuglreservatet på Store Sletter i Råde, Østfold. Hekkefunn ble også gjort på samme plass i 1993, -94 og -95. I 1996, -97 og -98 hekket dvergterna på en mindre holme i Kurefjorden, Råde kommune.

Åge Sten Fredriksen, Filerveien 1, 1672 Kråkerøy.

Per-Arne Johansen, Buskogen 2, 1675 Kråkerøy. E-post: pe-johan@online.no

Dvergterne

Dvergterne *Sterna albifrons* er blant verdens minste terner med en vekt 50-60 gram, og på størrelse med en sandlo. Arten er kosmopolitt og i Palearktisk hekker den fra Atlanterhavskysten til Sentralasia og fra Middelhavet og Midtøsten nord til Fennoskandia.

Dvergternebestanden i Europa har vært i tilbakegang i lang tid, etter å ha hekket tallrikt både på lokaliteter langs elver i innlandet og på kystlokaliteter i forrige århundre. På begynnelsen av vårt århundre var arten fremdeles i fremgang, men etter 1970 har bestandene mange steder gått tilbake. Dette skyldes trolig forstyrrelser og tap av hekkeplasser (Tucker & Heath 1994).

Overvintringsområdet ligger hovedsakelig på Afrikas vestkyst, men den overvintrer også ved Øst-Afrika, i Rødehavet og Den persiske gulf.

Arten blir regnet som en sjelden gjest i Norge, men blir sett fåtallig hvert år. Nærmeste hekkeområde finner vi i Sverige (Lundewall 1979, Jonsen 1994).

Forekomst i Sverige og Danmark

Per Olof Lippe (i brev 1998) skriver følgende om utbredelsen av dvergterne i Sverige:

«Dvergternen har hatt en ganske stabil populasjon under 90-tallet. Vel 100 par hekker i Skåne og 40-50 par i Halland på vestkysten, nordligst ved Tjolöholmen i Kungsbackafjorden, ca. 25 km. sør for Göteborg.

Arten har trolig aldri hekket i Bohuslän. På begynnelsen av 1980-tallet ble den svenske bestanden anslått til ca. 550 par, hvorav nesten halvparten på Gotland. En totaltelling av samtlige ternearter i Skåne 1991 viste at dvergternen faktisk er den eneste som har et stabilt nivå, mens de fem andre artene går tilbake».

Lars Larson (i brev 1998) skriver følgende: «Angående dvergternen hekker den lengst nord på vestkysten i Halland, ca 20 par på Getterön. I 1996 forsøk på hekking utenfor Kungsbacka. Ingen par i Bohuslän. På svenske østkysten hekker dvergternen nordligst i Småland og på Gotland, foruten noen par i nordligste Norrbotten, Gresören og Haparanda Sandskär.»

Dvergternebestanden reduseres kraftig overalt i

Dvergterne fotografert i Kurefjorden 1998. Foto: Per-Arne Johansen

Danmark, særlig i Nordjylland. Bestanden var i 1988 anslått til 420-450 par. I 1996 er denne bestanden halvert. Georg Tranholm (pers. medd.) antar at økt badeturisme er en medvirkende årsak til denne dramatiske tilbakegangen.

Første hekkfunn i Norge i 1992

Siden 1989 har vi på oppdrag fra NINA og fylkesmannens miljøvernavdeling i Østfold foretatt registrering av sjøfugl på Østfoldkysten. Under dette arbeidet ble vi den 20.06.92 oppmerksomme

Tab. 1. Fysiske mål for egg av dvergterne funnet på Store Sletter i 1993, sammenlignet med egg av makrellterne.

	Dvergterne		Makrellterne	
	Lengde	Bredde	Lengde	Bredde
Egg 1	33,3	24,4	40,6	31,1
Egg 2	33,0	24,0	38,7	30,7
Egg 3	34,0	24,3	39,0	30,1

på en dvergterne på øya Store Sletter i Råde kommune. Store Sletter er delt i to deler, hvor den ene delen er sjøfuglreservat, den såkalte "Sletter-rompa". Det var på denne delen av øya vi fant ett dvergternereir med to egg. Reirplassen lå på en sørvestvendt havstrand, bestående hovedsakelig av grov sand og skjellsand med rullestein i de nedre deler mot vannet. Reiret var kun en grop i sanden. Eggene var grågule med lilla og svarte flekker. På den samme stranden hekket også følgende arter: sandlo *Charadrius hiaticula* 2 par, tjeld *Haematopus ostralegus* 2 par, makrellterne *Sterna hirundo* 13 par, fiskemåke *Larus canus* 6 par og hettemåke *Sterna ridibundus* 4 par.

Dessverre ble det vanskelig for oss å følge opp dvergternene i rugeperioden, men det ble senere

på året observert to voksne dvergterner med utfløyne unger i Kurefjorden naturreservat, som ligger ca. 5 km. øst for Store Sletter. Det er derfor all grunn til å anta at Norges første registrerte hekking av dvergterne ble vellykket.

1993

Forventningene var store da vi den 30.05.93 gikk i land på Store Sletter, og dvergternene skuffet ikke. Reiret lå på samme plass som i 1992, faktisk innen samme kvadratmeteren, og inneholdt denne gang tre egg. Eggene ble målt, og målene er angitt nedenfor (tab. 1) sammen med tilsvarende mål for makrellterne (alle mål i mm).

Heller ikke dette året klarte vi å følge opp hekkingen, og resultatet av hekkingen dette året er uvisst, da ingen ungfugler ble observert i Kurefjorden senere på sommeren.

1994

1994 ble nok et år med hekking. Reiret, som inneholdt tre egg, lå dette året 7-8 meter lenger øst enn i 1992 og 1993. Sannsynligheten for at det var det samme paret som året i forveien er derfor ganske stor. Dato for funnet var 23.05. Dette året ble det sett 2 voksne sammen med en ungfugl innerst i Kurefjorden første del av august.

1995

Reir med tre egg ble også funnet i 1995, nærmere bestemt 10.06. Det ble bestemt å gjøre forsøk på ringmerking senere på sommeren. Ved dette besøket var imidlertid hekkeklassen tom for både dvergterne og annen hekkefugl.

1996

Skuffelsen var stor da fuglene uteble fra Store Sletter i 1996. Det samme gjorde også både makrellternene og hettemåkene. Mange arter benytter de to nevnte artene som varsselfugler, noe kanskje også dvergternen hadde gjort her tidligere år. Uten beskyttelse er det høyst sannsynlig at dvergternene også flyttet, og det ble da også observert dvergterne i Kurefjorden gjennom sommeren.

Reir av dvergterne fotografert i Søndre Sletter naturreservat (Sletterrompa) i 1992.
Foto: Åge Sten Fredriksen

Under telling av en makrellternekoloni på en holme nettopp i Kurefjorden, fant vi et reir som inneholdt to døde terneunger og ett egg. Farger og størrelse på egget var helt likt det vi tidligere hadde registrert hos dvergterne. Eggmålene var 35,0 x 23,7 mm. Da reiret helt tydelig var forlatt, ble egget samlet inn. Egget ble sendt inn til LRSK Østfold, og ble godkjent som det femte hekkefunn av dvergterne i Norge (R. Frølandshagen pers. medd.)

1997

Også i 1997 utførte vi sjøfuglregistrering, og oppmerksomheten mot den nye hekkeplassen var derfor skjerpet da vi ankom holmen den 12.06. Dvergternene var igjen på plass. Denne gang inneholdt reiret 2 egg. Det lå bare ca. 0,5 m over vannflaten, og ble under kontroll den 01.07 funnet ødelagt av høyt vann. Fuglene la imidlertid om, denne gang ett egg, og klarte å ruge ut en unge. Denne ungen ble ringmerket 22.07, og ble

dermed Norges første ringmerkede dvergterneunge. Senere ble de voksne dvergternene sammen med ungen observert i Kurefjorden.

1998

Under det årlige registreringsarbeidet den 30.05 var ingen dvergterner å se. Heller ingen reir ble funnet. Det var imidlertid blitt observert dvergterne flere ganger i Kurefjorden tidligere i sesongen. Under en sjekk fra landsiden med teleskop den 18.06 ble en dvergterne observert da den lettet fra den faste hekkeplassen og fløy innover i Kurefjorden. Terna kom tilbake etter 50 min. og landet på samme sted. Høyst sannsynlig hadde den reir. Dette ble konstatert den 20.06, da et reir med 2 egg ble funnet. Begge de voksne fuglene ble observert. Etter vannprøve ble det beregnet at eggene var ruget i ca. én uke.

Den 21.07 ble to unger funnet og ringmerket. Ungene ble dette året ikke sett sammen med de

*Dvergterneunge fotografert på hekkeplassen i Kurefjorden den 21. juli 1998.
Foto: Per-Arne Johansen*

voksne i Kurefjorden senere på sesongen, slik det har vært vanlig ved tidligere vellykkede hekkinger. Grunnen til dette kan ha vært sen hekking og en del nordlig, til dels sterk vind. Andre plasser for matsøk kan derfor ha blitt benyttet.

På den samme holmen som dvergterna hekket i 1998, ble det også funnet et reir av rødnebbterne *Sterna paradisaea*. Dette var det første hekkefunnet av denne arten i Kurefjorden. Tre ternearter hekket dermed på denne lokaliteten dette året, da det også hekket 66 par av makrellterne.

Fra 1992 til -98 har dvergternene klart å få fram minst seks unger. Vi ser derfor med forventning fram mot årets hekkesesong, og et nytt møte med denne sjeldne arten i norsk fauna.

Litteratur

- Jonsson, L. 1994. *Fugler. Europa, Nord-Afrika, Midtøsten*. Cappelen, Oslo. 559s.
- Lundewall, C.-F. 1979. *Fuglene våre*. Almqvist & Wiksell, Stockholm.
- Tucker, G.M. & Heath, M.F. (red). 1994. *Birds in Europe- their conservation status*. Conservation Series No. 3, Birdlife International, Cambridge.